

Cuprins

ABREVIERI.....	9
----------------	---

CAPITOLUL I. DEFINIREA ȘI TRĂSĂTURILE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC.....

11	
Secțiunea 1. Definiția evolutivă a noțiunii „drept internațional public”.....	11
Secțiunea a 2-a. Elementele constitutive ale denumirii „drept internațional public”	13
Secțiunea a 3-a. Distincții între dreptul internațional public și dreptul internațional privat.....	14
Secțiunea a 4-a. Trăsăturile specifice ale dreptului internațional public	14
4.1. Specificul dreptului internațional	14
4.2. Identificarea particularităților dreptului internațional.....	15
Secțiunea a 5-a. Diviziuni ale dreptului internațional public.....	24
Secțiunea a 6-a. Repere ale evoluției istorice a dreptului internațional public.....	40
Secțiunea a 7-a. Codificarea dreptului internațional public.....	44
Secțiunea a 8-a. Particularitățile normei de drept internațional public.....	47
Secțiunea a 9-a. Ierarhia normelor dreptului internațional public	52
9.1. Consacrarea și semnificația normelor <i>ius cogens</i>	52
9.2. Norme <i>ius cogens</i> – Exemplificări	55
Secțiunea a 10-a. Raportul dintre dreptul intern și dreptul internațional.....	56
10.1. Noțiuni generale	56
10.2. Teoriile cu privire la raportul dintre dreptul internațional public și dreptul intern.....	59
10.3. Modalități de receptare a dreptului internațional în dreptul intern al statelor.....	61
10.4. Raportul drept internațional – drept intern, potrivit Constituției României.....	62

CAPITOLUL II. SURSELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC

67	
Secțiunea 1. Distincția surse formale – surse materiale.....	67
Secțiunea a 2-a. Sediul materiei surselor dreptului internațional public	68
2.1. Articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție.....	68
2.2. Observații legate de modul de formulare a textului articolului 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție.....	70
Secțiunea a 3-a. Distincția surse (izvoare) principale – surse (izvoare) subsidiare	71
Secțiunea a 4-a. Sursele principale de drept internațional public	72
4.1. Tratatul internațional	72
4.1.1. Elementele definitorii ale tratatului internațional	72
4.1.2. Denumiri ale tratatelor internaționale.....	73
4.2. Cutuma internațională – sursă principală a dreptului internațional public	75
4.2.1. Definiția cutumei internaționale	75
4.2.2. Elementele normei cutumiare	76
4.2.2.1. Elementul material (obiectiv) – <i>usus</i>	76
4.2.2.2. Elementul psihologic (subiectiv) – <i>opinio iuris sive necessitatis</i>	80
4.2.3. Opoziția statelor la formarea unei reguli cutumiare	81
4.3. Raportul dintre tratat și cutumă	82

Secțiunea a 5-a. Surse ale dreptului internațional nementionate de articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție	84
5.1. Actele unilaterale în dreptul internațional public.....	84
5.2. Actele unilaterale ale statelor.....	84
<i>Repere de jurisprudență</i>	87
5.3. Actele organizațiilor internaționale – <i>Soft law</i>	87
Secțiunea a 6-a. Mijloace auxiliare (surse auxiliare) ale dreptului internațional public	91
6.1. Principiile generale de drept	91
<i>Exemplificări – Principii generale de drept recunoscute în Carta Tribunalului de la Nürnberg și în hotărârile Tribunalului – 1950, Raportul Comisiei de Drept Internațional</i>	93
6.2. Hotărârile judecătorești.....	94
6.3. Doctrina	95
6.4. Echitatea	96

CAPITOLUL III. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC	98
Secțiunea 1. Noțiuni și delimitări.....	98
Secțiunea a 2-a. Sediul materiei, identificarea și caracteristicile principiilor fundamentale	99
2.1. Sediul materiei	99
2.2. Caracteristicile principiilor fundamentale ale dreptului internațional	102
<i>Repere de jurisprudență</i>	103
2.3. Principiul nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forță în relațiile internaționale (principiul neagresiunii).....	103
2.3.1. Consacrarea principiului neagresiunii	103
2.3.2. Semnificația noțiunilor „agresiune” și „amenințare cu forță”	104
2.3.3. Situații în care este permisă folosirea forței.....	110
2.3.3.1. Legitima apărare	111
2.3.3.2. Condițiile pentru exercitarea legitimei apărări	112
2.3.3.3. Controversele cu privire la existența dreptului la legitimă apărare anticipată și preventivă	115
2.3.3.3.1. Dreptul la autodeterminare al popoarelor	119
2.3.3.3.2. Aplicarea sancțiunilor de către Consiliul de Securitate al ONU în temeiul Capitolului VII al Cartei ONU	121
2.3.3.4. Obligația de a respecta regulile dreptului umanitar în cazul folosirii forței armate.....	124
2.3.3.4.1. Caracteristicile surselor dreptului internațional umanitar	124
2.3.3.4.2. Noțiunea „conflict armat internațional”	125
2.3.3.4.3. Noțiunea „conflict intern (cu caracter non-internațional)”	126
2.3.3.4.4. Statutul diferitelor categorii de persoane	128
2.4. Principiul soluționării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale.....	131
2.5. Principiul neamestecului în afacerile interne ale altui stat (principiul neimixtiunii sau al neintervenției)	133
2.5.1. Conținutul principiului neimixtiunii	133

2.5.2. Dreptul de intervenție umanitară	136
2.5.3. Responsabilitatea de a proteja	139
2.6. Principiul cooperării dintre state.....	141
2.7. Principiul egalității în drepturi și al autodeterminării popoarelor.....	142
2.8. Principiul egalității suverane a statelor.....	145
2.9. Principiul îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor (<i>pacta sunt servanda</i>).....	148
2.10. Principiul integrității teritoriale a statelor.....	149
2.11. Principiul inviolabilității frontierelor.....	150
2.12. Principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale.....	151
<i>Repere de jurisprudență</i>	153
CAPITOLUL IV. DREPTUL INTERNAȚIONAL AL TRATATELOR	159
Secțiunea 1. Considerații generale.....	159
Secțiunea a 2-a. Clasificarea tratatelor	160
2.1. Clasificarea materială	161
2.2. Clasificarea formală.....	162
Secțiunea a 3-a. Condițiile de validitate ale tratatelor internaționale	162
3.1. Condiții de fond.....	162
3.1.1. Calitatea de subiect de drept internațional a părților	162
3.1.2. Existența unui acord de voință între părțile contractante.....	164
3.1.3. Viciile de consimțământ	165
<i>Repere de jurisprudență</i>	165
3.1.4. Crearea de efecte juridice	170
3.1.5. Supunerea acordului statelor regulilor dreptului internațional	171
3.1.6. Conformitatea cu normele <i>ius cogens</i>	171
3.2. Condiții de formă.....	171
3.3. Invocarea nulității unui tratat internațional.....	172
Secțiunea a 4-a. Încheierea tratatelor internaționale.....	173
4.1. Negocierea și adoptarea textului tratatului internațional	174
4.2. Autentificarea textului tratatului.....	176
4.3. Exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat.....	179
4.3.1. Semnarea tratatului	180
4.3.2. Schimbul de instrumente	180
4.3.3. Ratificarea, acceptarea sau aprobarea tratatului	181
4.3.4. Aderarea la tratat	183
4.3.5. Momentul stabilirii consimțământului statului	184
Secțiunea a 5-a. Rezerva la tratatele internaționale	185
5.1. Definierea rezervei la tratat	185
5.2. Condițiile de fond și de formă ale rezervei la tratat.....	185
5.2.1. Condițiile de fond	185
<i>Repere de jurisprudență</i>	188
5.2.2. Condițiile de formă.....	189
5.2.3. Analiza validității rezervei la tratat.....	189
<i>Studiu de caz – Aprecierea validității unei rezerve de către o instanță internațională – Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Belilos c. Elveției, 29 aprilie 1988</i>	191

5.3. Procedura și efectele rezervelor	193
5.4. Distanța dintre rezerva la tratat și declarația interpretativă	194
<i>Exemplu de declarație unilaterală care nu are natura juridică a unei rezerve – Declarația făcută de România la ratificarea Convenției asupra dreptului mării</i>	194
Secțiunea a 6-a. Intrarea în vigoare a tratatelor	195
Secțiunea a 7-a. Înregistrarea tratatelor	197
Secțiunea a 8-a. Efectele tratatului internațional	198
8.1. Principiul relativității efectelor tratatelor internaționale.....	198
8.2. Excepții de la principiul relativității efectelor tratatelor internaționale.....	199
Secțiunea a 9-a. Aplicarea tratatelor internaționale	200
9.1. Aplicarea în spațiu a tratatelor internaționale	201
9.1.1. Regula teritorialității tratatelor internaționale.....	201
9.1.2. Excepții de la regula teritorialității tratatelor internaționale	201
9.2. Aplicarea în timp a tratatelor internaționale	202
9.2.1. Regula neretroactivității tratatelor internaționale	202
9.2.2. Tratatul succesiv în timp	203
9.2.3. Modificarea tratatului internațional	205
9.3. Interpretarea tratatelor internaționale.....	205
9.3.1. Regulile generale de interpretare a tratatelor internaționale	206
9.3.2. Mijloace complementare de interpretare a tratatelor internaționale	208
9.3.3. Interpretarea tratatelor autentificate în două sau mai multe limbi	208
<i>Repere de jurisprudență</i>	208
9.4. Încetarea tratatelor internaționale	212
9.4.1. Încetarea și suspendarea tratatelor internaționale	212
9.4.2. Principalele cauze codificate de încetare a tratatului	214
9.4.2.1. Denunțarea sau retragerea de la tratatul internațional.....	214
9.4.2.2. Violarea substanțială a unui tratat.....	214
9.4.2.3. Ivirea unei situații care face imposibilă executarea obligațiilor din tratatul internațional.....	215
<i>Repere de jurisprudență</i>	215
9.4.2.4. Schimbarea fundamentală a împrejurărilor (clauza <i>rebus sic stantibus</i>)	216
<i>Repere de jurisprudență</i>	216
9.4.2.5. Ruperea relațiilor diplomatice sau consulare.....	217
9.4.2.6. Abrogarea tratatului	218
<i>Studiu de caz – Retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană</i>	218

CAPITOLUL V. STATUL – SUBIECT ORIGINAR DE DREPT

INTERNAȚIONAL PUBLIC	221
Secțiunea 1. Considerații introductive privind identificarea subiectelor de drept internațional public	221
Secțiunea a 2-a. Statul, ca subiect primar de drept internațional public – noțiune și elemente.....	223
Secțiunea a 3-a. Imunitatea de jurisdicție și de executare a statelor.....	224
<i>Repere de jurisprudență</i>	227

Secțiunea a 4-a. Răspunderea internațională a statelor – consecință a încălcării obligațiilor internaționale	231
4.1. Noțiunea răspunderii internaționale, tipuri și distincții	231
4.2. Reglementarea răspunderii internaționale a statelor	235
4.3. Elementele răspunderii internaționale a statului pentru fapte ilicite.....	237
4.3.1. Conduita ilicită (actul internațional ilicit).....	238
4.3.1.1. Noțiunea de conduită ilicită	238
4.3.1.2. Cauzele care exclud caracterul ilicit al faptului internațional.....	239
4.3.2. Imputabilitatea conduitei ilicite	241
4.3.2.1. Acte comise de autoritățile publice.....	241
4.3.2.2. Acte comise de particulari	244
4.3.2.3. Acte ilicite săvârșite în timpul unei insurecții	248
4.3.3. Prejudiciul – element al răspunderii – și formele reparării sale.....	249
4.3.3.1. Consecințele comiterii unui act internațional ilicit. Prejudiciul și formele sale.....	249
4.3.3.2. Formele de reparare a prejudiciului	250
Secțiunea a 5-a. Recunoașterea statelor și a guvernelor	254
5.1. Considerații generale	254
5.2. Formele recunoașterii	255
5.3. Recunoașterea statelor	255
5.4. Recunoașterea guvernelor.....	259
Secțiunea a 6-a. Neutralitatea statelor	260
6.1. Noțiune și tipuri de neutralitate	260
6.2. Neutralitatea ocazională.....	260
6.3. Neutralitatea permanentă.....	261
6.4. Neutralitatea diferențiată (contemporană)	261
6.5. Compatibilitatea dintre statutul de neutralitate permanentă și calitatea de membru al ONU	261
Secțiunea a 7-a. Teritoriul de stat – element material al statului.....	262
7.1. Definierea teritoriului de stat și identificarea componentelor sale	262
7.2. Spații geografice cu statut special.....	264
7.3. Delimitarea teritoriului. Frontiera de stat	265
7.3.1. Definiție	265
7.3.2. Clasificarea frontierelor	266
7.3.3. Stabilirea frontierelor.....	266
7.4. Modalitățile de dobândire a teritoriului de stat.....	267
<i>Repere de jurisprudență</i>	269
7.5. Mutațiile teritoriale și succesiunea statelor.....	279
7.5.1. Considerații generale	279
7.5.2. Succesiunea la tratate.....	280
<i>Repere de jurisprudență</i>	281
7.5.3. Succesiunea la organizațiile internaționale.....	282
7.5.4. Succesiunea la bunuri și arhive.....	282
7.5.5. Succesiunea la datorii	283
Secțiunea a 8-a. Alte subiecte de drept internațional public.....	284
8.1. Recunoașterea beligeranței și insurgenței.....	284

8.2. Recunoașterea mișcărilor de eliberare națională.....	284
8.3. Sfântul Scaun.....	285
8.4. Ordinul de Malta.....	286

CAPITOLUL VI. STATUTUL PERSOANELOR ÎN DREPTUL

INTERNAȚIONAL PUBLIC	287
Secțiunea 1. Noțiune.....	287
Secțiunea a 2-a. Cetățenia.....	287
2.1. Noțiune	287
2.2. Naționalitatea persoanelor juridice	289
Secțiunea a 3-a. Protecția diplomatică.....	289
3.1. Noțiune și distincții.....	289
3.2. Condițiile pentru exercitarea protecției diplomatice.....	291
<i>Repere de jurisprudență</i>	292
Secțiunea a 4-a. Conflictele de cetățenie	293
4.1. Principalele dispoziții ale Convenției din 1954 cu privire la statutul apatrizilor.....	295
4.2. Principalele prevederi ale Convenției privind reducerea cazurilor de apatridie din 1961	296
Secțiunea a 5-a. Regimul juridic al străinilor	298
5.1. Noțiunea „străin”	298
5.2. Tipuri de tratamente juridice aplicabile străinilor.....	299
5.3. Expulzarea și extrădarea	300
5.3.1. Expulzarea. Noțiune și condiții de legalitate	300
5.3.2. Extrădarea. Noțiune și principii aplicabile.....	302
5.3.3. Reguli comune ale expulzării și extrădării. Respectarea drepturilor fundamentale ale omului.....	303
<i>Repere de jurisprudență</i>	304
5.4. Protecția internațională a refugiaților	305
5.4.1. Noțiunea „refugiat”	305
5.4.2. Definiția noțiunii „refugiat”	307
5.4.3. Delimitarea refugiaților de alte categorii de persoane care au părăsit teritoriul statului a cărui cetățenie o au	311
5.4.4. Actualitatea dispozițiilor Convenției din 1951 pentru protecția internațională a refugiaților.....	313
5.4.5. Obligații ce revin statelor în temeiul Convenției din 1951	314
5.4.5.1. Conținutul principiului nereturnării refugiaților (<i>non-refoulement</i>)	315
5.4.5.2. Raportul dintre interdicția de returnare și interdicția de expulzare a refugiaților	317
5.4.5.3. Statutul juridic al refugiaților aflați ilegal pe teritoriul statului de primire	318
5.4.6. Reglementarea statutului de refugiat și azilant la nivelul Uniunii Europene.....	321
5.5. Dreptul de azil.....	324
5.5.1. Noțiune și reglementare.....	324
5.5.2. Forme ale azilului. Distincții	326

<i>Repere de jurisprudență</i>	327
<i>Cazul azilului acordat lui Julian Assange – Opinia consultativă (Avizul consultativ) nr. 54/2015 a Grupului de Lucru privind detenția arbitrară, cu privire la Julian Assange – Suedia și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord</i>	332
CAPITOLUL VII. ORGANIZAȚIILE INTERGUVERNAMENTALE –	
SUBIECTE DERIVATE DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC	338
Secțiunea 1. Noțiuni.....	338
Secțiunea a 2-a. Elementele constitutive ale organizațiilor internaționale	339
2.1. Personalitatea de drept internațional a organizației internaționale	339
2.2. Personalitatea de drept intern a organizațiilor internaționale interguvernamentale	341
Secțiunea a 3-a. Structura instituțională a organizației internaționale.....	341
Secțiunea a 4-a. Clasificarea organizațiilor internaționale	342
4.1. Organizații universale, organizații regionale sau cu participare intercontinentală	342
4.2. Organizații omnifuncționale sau organizații specializate	343
4.3. Organizații interetactice și organizații supraetactice (supranaționale sau integraționiste).....	344
Secțiunea a 5-a. Rolul central al Organizației Națiunilor Unite în relațiile dintre state.....	345
5.1. Scopurile și principiile ONU	345
<i>Repere de jurisprudență</i>	348
5.2. Membrii ONU și sistemul instituțiilor ONU	348
5.2.1. Calitatea de membru al ONU	348
5.2.2. Încetarea calității de membru al ONU	350
5.2.3. Structura instituțională a ONU	351
5.2.3.1. Adunarea Generală	351
5.2.3.2. Consiliul de Securitate.....	353
5.2.3.2.1. Organizarea și funcționarea Consiliului de Securitate.....	353
5.2.3.2.2. Atribuțiile Consiliului de Securitate în soluționarea diferendelor și menținerea păcii.....	356
5.2.3.2.3. Crearea tribunalelor penale internaționale ad-hoc prin rezoluții ale Consiliului de Securitate	357
5.2.3.2.4. Controlul jurisdicțional al hotărârilor Consiliului de Securitate.....	359
5.2.3.3. Consiliul Economic și Social.....	360
5.2.3.4. Consiliul de Tutelă.....	361
5.2.3.5. Curtea Internațională de Justiție	362
5.2.3.6. Secretariatul	362
CAPITOLUL VIII. SOLUȚIONAREA DIFERENDELOR	
INTERNAȚIONALE	363
Secțiunea 1. Considerații generale.....	363
Secțiunea a 2-a. Principiul soluționării pașnice a diferendelor internaționale.....	363
Secțiunea a 3-a. Noțiunea „diferend”	365

Secțiunea a 4-a. Categoriile de mijloace pașnice de soluționare a diferendelor internaționale	365
4.1. Mijloace politico-diplomatice de soluționare a diferendelor	366
4.1.1. Negocierile.....	366
4.1.2. Bunele oficii.....	367
4.1.3. Medierea	367
4.1.4. Concilierea internațională	367
4.1.5. Ancheta internațională	369
4.2. Mijloace cu caracter jurisdicțional de soluționare a diferendelor	371
4.2.1. Arbitrajul internațional	371
4.2.2. Formele de exprimare a acordului părților de a recurge la arbitraj.....	373
4.2.3. Jurisdicția internațională propriu-zisă, permanentă	374
4.2.4. Curtea Internațională de Justiție	374
<i>Repere de jurisprudență</i>	378
Secțiunea a 5-a. Soluționarea diferendelor în cadrul organizațiilor internaționale regionale	382
ANEXE	
Carta Națiunilor Unite	384
Statutul Curții Internaționale de Justiție	407
Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor.....	419
BIBLIOGRAFIE	445